

6. Литвинчук І.В. Податковий контроль: напрями удосконалення / І.В.Литвинчук, Н.М.Бурківська // Вісник ЖДТУ. – 2009. – № 2[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ztu.edu.ua/ua/science/publishing/visnik/>
7. Налоговый кодекс Республики Беларусь[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tamby.info/kodeks/nk.htm>.
8. Налоговый кодекс РФ[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nalkodeks.ru/>
9. Налоговый контроль[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://partnerstvo.ru/lib/pravo/node/152>
10. Нестеров Г.Г. Развитие механизмов налогового контроля в системе обеспечения экономической безопасности России: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.10 – финансы, денежное обращение и кредит / Г.Г.Нестеров. – М., 2009. – 26 с.
11. Ногина О.А. Налоговый контроль: вопросы теории: учеб. пособ. – СПб.: Питер, 2002. – 160 с.
12. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755–VI[Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
13. Рева Д.В. Правове регулювання податкового контролю в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / Д.В.Рева. – Харків: НЮАУ, 2005. – 20 с.
14. Сибатуллина Л.Р. Совершенствование налогового контроля в современных условиях: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.10 – финансы, денежное обращение и кредит / Л.Р. Сибатуллина. – Екатеринбург, 2008. – 27 с.
15. Соловйова Ю.О. Податковий контроль як спеціальний вид державного фінансового контролю[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=250.
16. Французов Д.В. Организация налогового контроля в системе государственного регулирования: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 – экономика и управление народным хозяйством / Д.В.Французов. – М., 2008. – 23 с.
17. Чердніченко А.П. Податковий контроль в умовах трансформаційної економіки України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. экон. наук: спец. 08.04.01 – финансы, грошовий обіг і кредит/А.П. Чердніченко. – Одеса, 2005. – 20 с.
18. Черномордов Л.И. Организационно-правовые методы и формы осуществления налогового контроля / Л.И.Черномордов // Культура народов Причерноморья. Серия экономическая. – 2008. – № 144. – С.57-61.
19. Шашкова Т.Н. Совершенствование системы планирования налогового контроля организаций: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.10 – финансы, денежное обращение и кредит / Т.Н.Шашкова. – М., 2007. – 24 с.

Тарасенко О.С.,

к.е.н.,

Донецький національний технічний університет

ДО ПИТАННЯ ПРО ТРАНСФОРМАЦІЮ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ДЕЯКИХ КРАЇН

Перше десятиліття ХХІ ст. підтверджує розпочату наприкінці минулого сторіччя і визнану вченими тенденцію до трансформації соціально-економічної моделі розвитку більшості країн світу. Принаймні у розвинутих країнах ця тенденція підтверджується як теоретичними дослідженнями, так і практикою. Автори публікацій різних напрямів економічної науки, визнаючи цей факт, наводять аргументи, які можна умовно визнати спільними. Розходження виявляються головним чином такі, що обумовлені особливостями розвитку країни за містом розташування (Захід, Схід), історичною спадщиною чи соціально-політичним устроєм (Франція, Китай).

Проблематику трансформації соціально-економічних моделей досліджено у працях О. Островської [1], М. Чечетова і І. Жадана [2], А. Бородаєвського [3], О. Головінова [4], Г. Тарасенко [5], М. Фоміної [6], І. Жилиєва [7], О. Новікової, С. Гриневої та Л. Шамілевої [8].

Метою статті є визначення головних причин зазначеної трансформації, їх коротка характеристика та підтвердження їх розвитком деяких країн світу, в тому числі України, яка вже потерпіла трансформацію «від плану до ринку» і вступає в нову трансформацію, яку можна означити як соціальну і світову.

На наш погляд, є сенс визначити поняття, що вживаються у статті. Трансформація є багатозначним поняттям, що викликає безліч дефініцій. У статті під ним будемо розуміти еволюційні зміни, що реально відбуваються у соціально-економічних моделях, принаймні розвинутих країн світу, як загальну тенденцію під впливом низки об'єктивних і суб'єктивних причин. Соціально-економічна структура є прийнятним в науці поняттям, що відображає реальну діалектичну єдність економічних і

соціальних процесів у розвитку суспільства. Під моделлю розуміємо певні базові параметри реального об'єкту дослідження, а саме соціально-економічної структури сучасних країн.

Із всієї багатозначності тлумачень можна виявити головні визначальні причини сучасної трансформації соціально-економічної моделі, оскільки безперечним, на нашу думку, є той факт, що протягом минулого і першого десятиліття поточного століття набирав силу державно-монополістичний капіталізм (як і державний соціалізм), що на ділі означало його поступове домінування в економічній і соціальній сферах за такими процесами.

Перший. Розширення державного сектора економіки за рахунок власного підприємництва, індикативного планування, програмування, державних замовлень приватним структурам, прямого втручання і контролю за їх діяльністю тощо, що забезпечувало державі підвалину для майбутнього домінування в національній економіці та певну роль за її границями.

Другий. Активізація дії так званого закону А.Вагнера, за яким держава щодалі має підвищувати свою питому вагу у ВВП, що надає можливостей і підстав для розподілу державного бюджету (частки національного доходу) на користь потреб, які кваліфікуються як державні витрати в інтересах всього населення, а не окремих його громадян (інвестиції, соціальні витрати).

Третій. Націоналізація приватних структур за деякими видами діяльності післявоєнного періоду і початку 80-х років та китайські реформи 80-90-х років.

Четвертий. Радикальні зміни в державному регулюванні, що позначається у змінах його сутності і характеру та посиленні господарської ролі держави.

П'ятий. Зближення (злиття) держави з великими корпораціями, що є, на наш погляд, певною платформою створення державно-корпоративної власності і державно-корпоративного сектору економіки, що відповідає постіндустріальному, інформативному суспільству та економіці знань, що утворюються.

Шостий. Реформування системи соціального захисту населення, принаймні у країнах ЄС та Японії, а також посилення авторитету соціального ринкового господарства (СРГ) скандинавського типу.

Сьомий. Завершення формування особливої моделі соціально-економічного розвитку в КНР, що надає підстав стверджувати не тільки про посилення ролі соціалістичного формату майбутнього розвитку країн світу, а й про можливість його своєрідного змагання з іншими моделями.

Восьмий. Остаточне визнання функціонування змішаної економіки як визначальної ознаки новітнього напрямку формування сучасних соціально-економічних моделей більшості країн світу.

Дев'ятий. Прискорення глобалізації соціально-економічних змін, що вочевидь відбувається у ХХІ сторіччі.

Спробуємо дати роз'яснення перелічених причин модифікації соціально-економічної моделі деяких країн. Для аналізу взято Францію, Японію, Швецію, Китай та Україну, тобто країни-представники груп капіталістичних, соціалізованих з СРГ, соціалістичних країн і постсоціалістичних країн з СНД.

Франція. В цій країні за період кінця минулого і початку ХХІ ст. відбулася трансформація економічної діяльності держави через такі зміни.

По-перше, націоналізація 1945-1949 і початку 80-х рр., коли до державного сектору ввійшли добувна промисловість і виробнича інфраструктура, частка обробної промисловості і частка банківської сфери, в результаті чого форма власності змінилася у 13-ти з 20-ти провідних промислових і фінансових компаній [1,с.40], що означало значне посилення ролі держави в господарському житті країни. Не зважаючи на те, що з 1986 р., коли уряди послідовно змінювалися (ліві – націоналізація, праві – приватизація), на початок поточного десятиліття у Франції в державній власності чи під державним контролем знаходяться 75 відсотків поштових операцій, телерадіокомунікацій, виробітку електричної енергії, видобутку газу, вугілля, виробництва сталі, залізничних і авіа перевезень, та 50 відсотків виробництва автомобілів [2,с.14].

По-друге, зміна сутності, характеру та господарської ролі планування. Індикативне планування на початку нового століття набуло реальної чинності з тих причин, що планові цілі, які раніше містили значну кількість показників з встановлення пропорцій, формулюються на тепер як певні макроекономічні задачі без конкретних кількісних параметрів як то: план боротьби з безробіттям, план прискорення темпів економічного зростання, програма наукових досліджень, програма допомоги малому бізнесу та інші.

По-третє, досить часта зміна податкової системи та бюджетної політики, що обумовлена зміною урядів: зниження корпоративного податку у 2003-2005 рр. з 42-х до 33,3 відсотка валового прибутку, а з метою вирівнювання доходів було знижено й податок з фізичних осіб на 10 % при збереженні досить

високих ставок податку на доходи самих багатих верств населення, хоча це й приводить до відтоку капіталу за кордон – до одного мільярда євро на рік [1,с.43-44].

По-четверте, зближення держави з великими корпораціями, що є шляхом зміцнення національного бізнесу за умов переходу до новітніх технологій: «перетягування канату» з банківського сектору до модернізованих реальних спеціалізованих галузей (обробна і харчова промисловість, телекомунікаційне обладнання, електронні компоненти, ракетобудування). Високою залишається частка в ВВП продукції сфери послуг – 79,5 %, половина з яких є виробничими (діловими). Така структура ВВП є характерною і для інших країн ЄС.

По-п'яте, реформування системи соціального захисту, що теж є характерною ознакою майже всіх країн ЄС. Відомо, що система соціального захисту населення склалася у Франції у післявоєнні роки як соціальні здобутки трудящих й досі є однією з кращих у ЄС: соціальний фонд формується з коштів підприємців, держави і трудящих, складає 21% обов'язкових відрахувань і спрямовується на працевлаштування, пенсійну систему та охорону здоров'я. Політика відносно джерел покриття соціальних витрат змінювалася знов в залежності від зміни урядів. Але на початку поточного століття ця політика набула нового напрямку: акцент перенесено на створення робочих місць за рахунок всіх можливих варіантів – від зазначеного соціального фонду і держави до самих підприємців-роботодавців (так званий договір першого найму). Що стосується пенсійної реформи, то проблемою виявилось визначення віку виходу на пенсію, яку поки що вирішено на першому її етапі у 62 роки (грудень 2010 р.). У системі охорони здоров'я суттєвих змін не відбулося, лише більш поширеним стало медичне страхування, введено символічну оплату послуг пацієнтом (один євро за візит до лікаря) та скорочення державних відрахувань.

Таким чином, у Франції трансформація соціально-економічної моделі розвитку відбувається, але поки що не радикальним, а повільним шляхом.

Швеція була певним узагальненням так званої скандинавської моделі соціального ринкового господарства. Лише в останні роки, на думку дослідників, взірцем цієї моделі можна вважати Фінляндію. Не зупиняючись на опису змісту самої скандинавської моделі СРГ (функціональний соціалізм, ринкове господарство, жорстка податкова система для великого бізнесу та контроль держави над прибутками приватного сектору, активна соціальна політика через функціонування загальнонаціонального фонду, що забезпечує перерозподіл доходів та сталий життєвий рівень всього населення країни), відзначимо, що до її позитивів слід віднести ще й «...низькі рівні корупції, стабільні правові умови для бізнесу та високу інтенсивність технологічних нововведень...і державні ініціативи...» [3,с.23]. Додамо, що за даними журналу Economist у 2004 році 10 так званих малих країн Європи лідирували з такого показника як рівень ВВП у розрахунку на душу населення, відіславши Японію лише на 11-е місце, а Великобританію, ФРН і Францію відповідно на 12-е, 15-е та 16-е місця [там же], що примушує розвинуті країни, включаючи США, переглядати соціально-економічну політику власних моделей розвитку.

Японія. Японська модель є особливою, тому являє інтерес. З післявоєнного періоду соціально-економічна модель цієї країни складалася «не за правилами» з ряду причин. Імовірними причинами слід вважати як значну залежність від імпорту енергоносіїв (майже 82%), поділ економіки на три сектори і підсистеми, так і політичну складову (поєднання конституційної монархії з парламентською системою) та національний менталітет. І хоча так зване японське диво 70-80-х років у минулому, японський трипартизм (громадськість – профспілки – наймачі) та соціальні стандарти, що встановлює держава, постійно породжують новації щодо соціального партнерства, новітніх технологій та їх використання в інтересах всієї нації. Структура економіки на протязі декількох десятиліть не змінюється: приблизно 1/2 її належить великому бізнесові, 1/2 – монополізованому секторові, що складається з малого і середнього бізнесу, функціонуючому, до речі, «під дахом» великого.

Китай. являє собою певний феномен не тільки (і не стільки) за політичним устроєм (соціалістичний лад на чолі з компартією), скільки за соціально-економічною моделлю. Те, що КНР у 2010 р. за показниками економічного потенціалу вийшла на 2-е місце у світі є неймовірним фактом, оскільки саме ця країна ще у 70-х рр. ХХ ст. була найвідсталішою в економічному розумінні з низькими соціальними стандартами більш як мільярдного населення. Феномен китайської економіки особливо виявив себе під час світової кризи 2008-2009 рр., який практично не торкнувся цієї країни. Економічні успіхи китайські економісти пов'язують з особливостями національної державної політики і стверджують, що в Китаї створено соціалістичну ринкову економіку протягом трьох етапів: радикальні реформи 70-80-х рр., реформа у фінансовій сфері 90-х рр. і завершення реформ на кінець 90-х років. Китайську модель можна представити схемою (рис. 1).

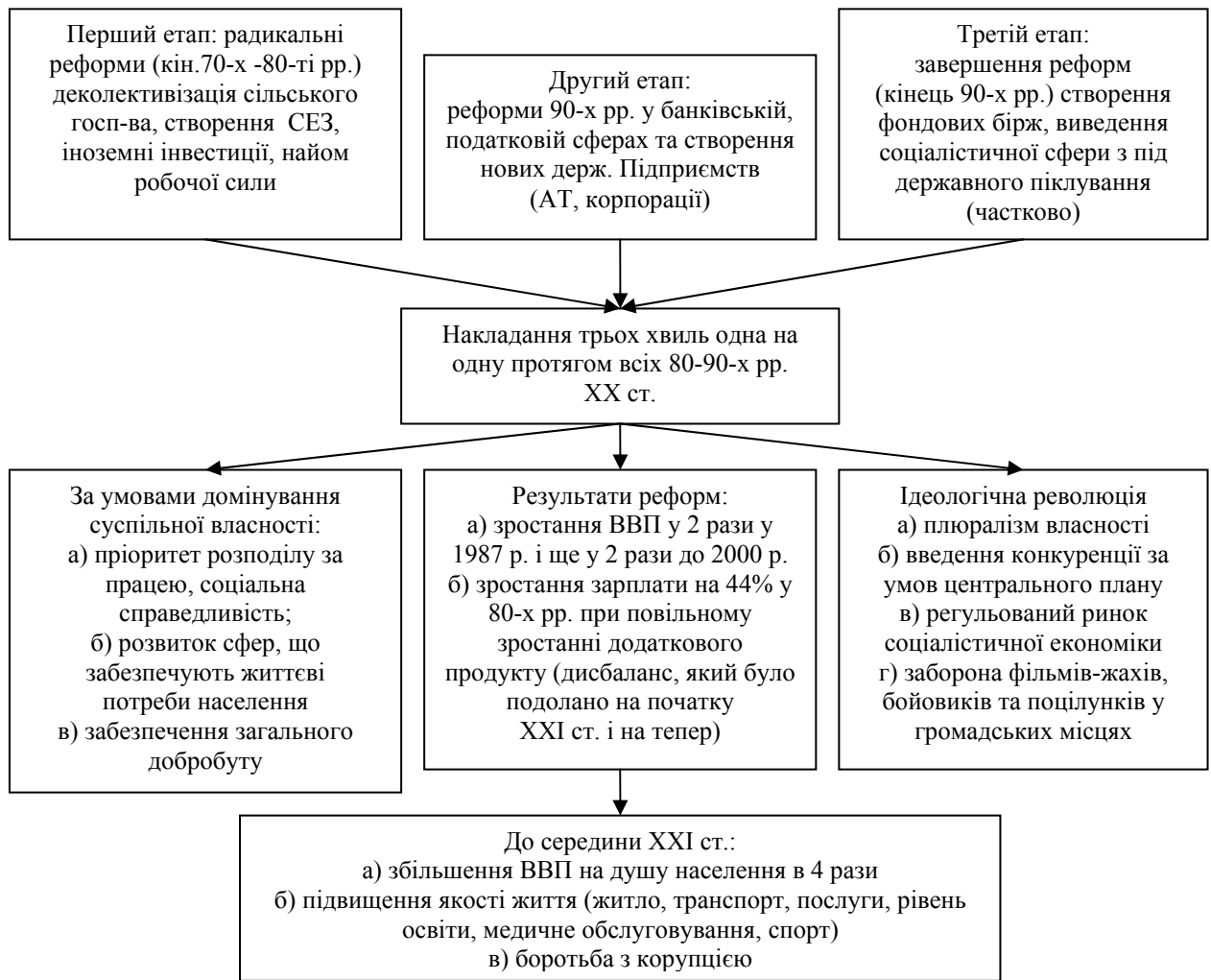

Рис. 1. Китайська модель соціалістичної ринкової економіки

Зрозуміти китайську соціально-економічну модель можна лише тоді, коли простежити, по-перше, поетапну тактику всього шляху розвитку цієї країни, починаючи з кінця 70-х років минулого століття і до тепер, по-друге, маючи на увазі ті задачі стратегічного значення, що ставить перед народом державна (і компартійна) влада, по-третє, припускаючи в вочевидь, що за подібною моделлю розвивається В'єтнам і мають намір будувати її інші країни в рамках соціалістичного формату. І хоча серед вчених існують розбіжності щодо цього, практика свідчить, що китайська модель стає досить привабливою у якості шліху до структурування такої моделі соціально-економічного устрою, яка була б придатною до співробітництва з моделями, що формуються в інших країнах.

Китайську модель прийнято називати моделлю державного корпоративізму, де діє механізм ефективного поєднання державного управління з ринковими методами господарювання, що свідчить, за нашим розумінням, про створення в КНР змішаної економіки своєрідного типу.

Звернемося до України. По-перше, слід визнати, що соціально-економічну модель як таку в Україні ще не сформовано. Попри того, що в Конституції 1996 р. записано про соціальну державу (стаття 1), саме такої держави ще не створено. По-друге, вчені з середини 90-х рр. XX ст. й досі сперечаються відносно доцільності тієї чи іншої моделі розвитку країни: від «нової» капіталістичної, народної економіки, моделі СРГ до соціалістичної. Імовірно є варіант, коли жодна теоретична конструкція відносно моделі України не зможе бути реалізованою. По-третє, часта зміна органів влади (від невизначеності шляху Л.Кучми, «українського прориву» Ю.Тимошенко до так званої політики стабілізації і розвитку у бік цивілізованої Європи В.Януковича) не надає можливостей виявити чи хоча б означити модель, до якої рухається Україна.

Тим не менше, використовуючи зазначені на початку статті визначальні причини трансформації соціально-економічної моделі розвитку країн за сучасних умов спробуємо проаналізувати ті з них, які вже є присутніми або й досі відсутніми в Україні.

Перша з них: розширення державного сектору для створення підвалини домінування держави в економіці. На жаль, процеси роздержавлення і приватизації не надають можливостей більш-менш чітко

означити границі цього сектору в Україні. Проте, окремі автори намагаються це здійснити. Так, на думку О.Головінова, до державного сектора слід включати: питому вагу державної власності в національному багатстві країни, питому вагу держави в ВВП, питому вагу зайнятих на державних підприємствах в загальній чисельності працюючих, питому вагу інвестицій в основний капітал в загальному обсязі інвестицій. Тоді у 2008 році частка державного сектора в економіці України складала 9% (у добувній промисловості – 22,7, у виробництві та розподіленні електроенергії і води – 23,8, на транспорті та зв'язку – 25,3 %) з тенденцією до зростання [4,с.159,162]. Отже, перша причина трансформації лише формується.

Друга стосується закону Вагнера як закону зростання державної активності (інвестиції, соціальні витрати) у промислово розвинутих країнах. Практика останніх років однозначно не підтверджує таку тенденцію в Україні: державні інвестиції та інновації складають не більше 10-ти відсотків загального їх обсягу, а підвищення так званих соціальних стандартів, що проголошується будь-яким урядом, не досягає мети, оскільки номінальні підвищення «з'їдаються» інфляцією, і зупинити цей процес, на жаль, неможливо. Отже, цей процес поки що не працює на створення нової соціально-економічної моделі, що вже стає характерною для розвинутих країн світу.

Третій процес міститься в приватизації майна державних структур, що відбувся в деяких країнах Європи, не стосується України, оскільки, як і в інших країнах СНД, роздержавлення 90-х і наступних років мала іншу мету: відказу від панування державної власності і створення ринкового простору за рахунок формування багатоманітних форм власності і нових принципів регулювання економіки. В результаті державний сектор скоротився від більш як 90% до 9-ти відсотків, як вже відзначено. І тут поки що не можна виявити тенденцію до домінування держави в економічній і навіть соціальній сферах.

Четверта і восьма ознаки передбачають зміну методів державного регулювання за умов змішаної економіки. Відносно цього показника Україна може бути віднесеною до таких країн, де методи такого регулювання змінилися докорінно. І не стільки за рахунок переходу від центрального плану до індикативного (умовно) планування та контролю над приватним сектором, скільки за рахунок поступового формування економіки змішаного типу, що потребує своєрідного механізму її регулювання поєднанням ринкових і планових важелів. Можна вважати, що ця ознака в Україні є присутньою.

П'ятий, на наш погляд, в Україні навіть переважає. Адже ця причина трансформації активно виявляє себе, причому не тільки за часів теперішнього уряду, а й за часів всіх попередніх урядів: переплетення та злиття держави (влади) з великим бізнесом, створення державно-корпоративного капіталу і в недалекому майбутньому державно-корпоративного сектору економіки, що відповідає, на наш погляд, тенденції до нової економіки як більш ефективної соціально-економічної моделі подальшого розвитку. Всупереч настроям і намаганням представників малого і частково середнього підприємництва, такий шлях слід вважати перспективним як з позиції розвитку національної, так і тенденції світової економіки.

Шостий стосується соціального захисту населення. Ситуацію, що склалася в Україні можна представити, на нашу думку, наступним чином. Стала соціальною системою, що діяла в УРСР і не потребувала спеціальних програм захисту, зруйновано. Нової системи ще не створено. Слід погодитися з тим, що в Україні, з одного боку, діють деякі залишки минулої системи (часткова безоплатна вища освіта, часткове безоплатне медичне обслуговування, пільгові путівки до санаторію для певної частини населення тощо), з іншого боку, одночасно діють ознаки нової соціальної системи (платне навчання, платні медичні послуги, широка система платних послуг населенню, перманентне підвищення плати за комунальні послуги та житло і т.ін.) [5,с.129]. Отже, так званий соціальний захист, що існує в Україні, не є системним утворенням і не може слугувати формуванню нової соціально-економічної моделі у душі часу.

Сьомий стосується особливостей китайської моделі, яка не може бути за визначенням екстрапольованою на українську дійсність.

За дев'ятою ознакою Україна має бути втягнутою до процесів глобалізації, зокрема економічної. Оскільки Україна кваліфікується як країна з нестійкою соціально-економічною моделлю розвитку, їй лише належить здійснити низку процесів: сформувати економічний базис для трансформації; створити сприятливе середовище для задоволення соціально-економічних, інформаційно-інноваційних, екологічних і культурних потреб суспільства; спрямувати інвайронментальну політику держави на забезпечення економічної безпеки на національному рівні та оптимізацію екологічного стану [6,с. 156-157].

Таким чином, підсумовуючи викладене і не претендуючи на виключне авторство, оскільки існують дещо інші позиції з цього приводу [7; 8], представимо імовірну соціально-економічну модель

для України, в якій може бути відображено як вже існуючі підвалини формування нової моделі, так і відсутні, що слід утворювати (рис.2).

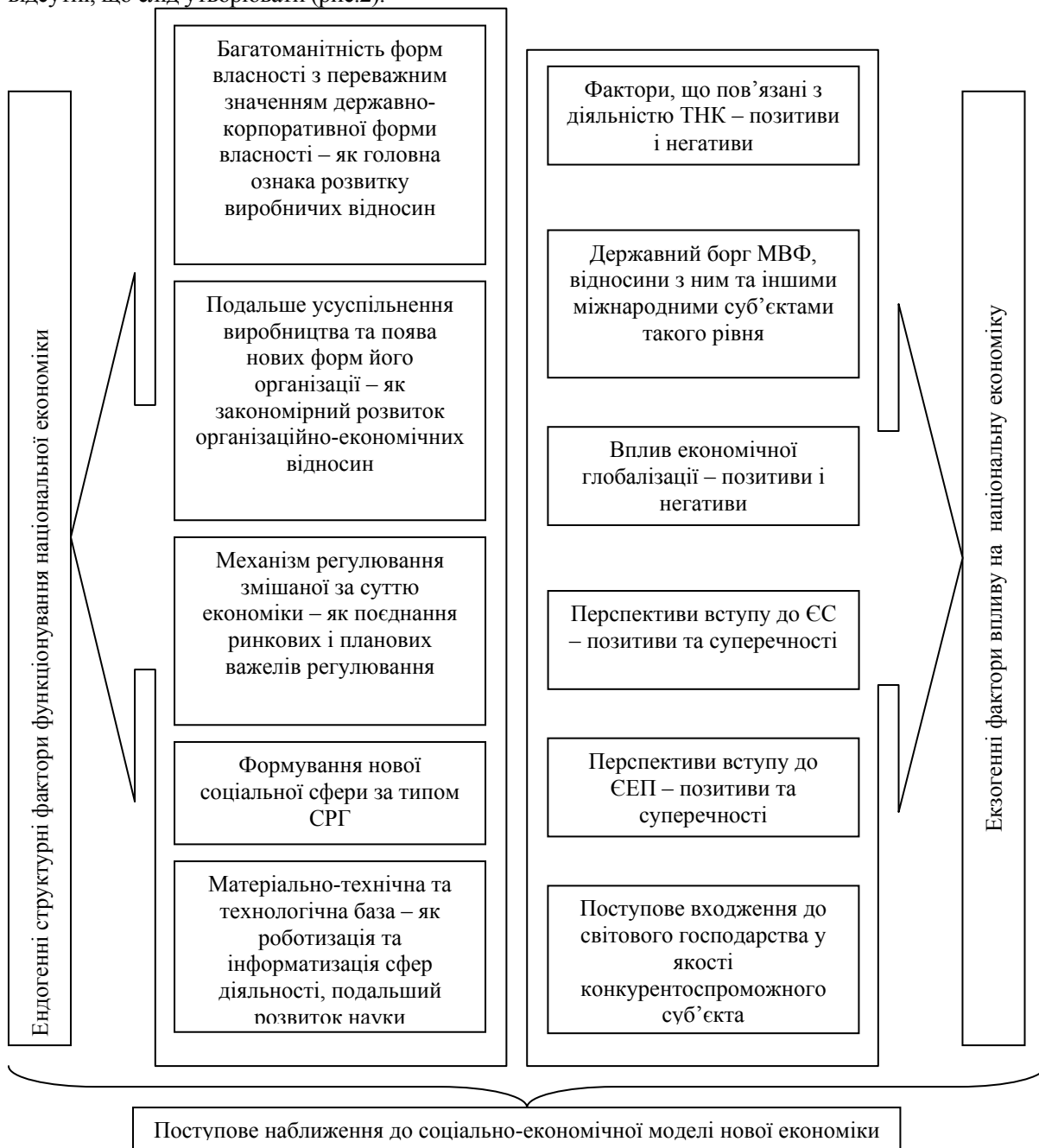

Рис. 2. Імовірна соціально-економічна модель для України

При цьому зазначимо, що імовірність саме такої моделі виходить з наступних причин: активна соціальна сфера попередньої (соціалістичної) моделі ще не до кінця зруйнована; економічні реформи далеко не завершено; екстраполяція будь-якої з існуючих моделей на українське «поле» є неможливим; необхідна політична стабільність, на наш погляд, вже почала створюватися.

Сучасні світові умови функціонування національних соціально-економічних моделей, як доводить аналіз теоретичних концепцій і практики, мають спільну тенденцію до соціалізації, що означає: по-перше, посилення ролі держави в економіці на основі створення державно-корпоративної власності; по-друге, посилення ролі людського фактору майже у всіх сферах корисної діяльності і підвищення відповідальності держави за всебічне задоволення зростаючих потреб носія цього фактору – людини; по-третє, зростання взаємообумовленості національних (внутрішніх) і світових (зовнішніх) факторів суспільного розвитку, що є передбаченою К.Марксом тенденції до створення в майбутньому єдиного світового господарства.

Література

1. Островская Е. Трансформация социально-экономической модели Франции / ЕОстровская . // Мировая экономика и международные отношения. – 2007.-№4.-С. 40-49.
2. Чечетов М. Державне регулювання та державне підприємництво: міфи і реальність / М. Чечетов, І. Жадан // Економіка України. – 2001. - №12.-С. 10-18.
3. Бородаевский А. Тенденции социально-экономического развития в разных регионах мира / А. Бородаевский // Мировая экономика и международные отношения. -2007.- №4. –С. 18-28.
4. Головінов О.М. Державний сектор сучасної економіки: теоретико-методологічний аспект : монографія / О.М. Головінов. –Донецьк, 2010. - 396 с.
5. Тарасенко Г.Д. Економічні аспекти формування соціальної сфери в Україні / Г.Д. Тарасенко // Соціальна економіка. Научный журнал ХНУ им.В.Н.Каразина. – 2004.- №1-2. –С. 129-138.
6. Фоміна М.В. Проблеми сталого економічного розвитку в умовах глобалізації : монографія / М.В. Фоміна.- Донецьк. – 2010. -358 с.
7. Жилияев І.Б. Методологічні питання дослідження трансформацій соціально- економічних систем / І.Б. Жилияев //Стратегія розвитку України (економіка, соціологія,право): Науковий журнал. –Вип.1-2. -2008.- 712 с.
8. Новікова О.Ф. Соціальна орієнтація економіки: механізми державного регулювання: монографія / О.Ф. Новікова, С.М. Грінєвська, Л.Л. Шамілева, 2009. – 219 с.

Рецензент докт. екон. наук, професор І.В. Пенькова

*Кондрашова Г.П., к.э.н., доцент,
КЭИГВУЗ «КНЭУ имени Вадима Гетьмана»*

ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ПОСЛЕКРИЗИСНОГО РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ В РОССИИ

Антикризисные мероприятия, предпринятые правительством и Центробанком России в банковском секторе экономики, позволили в посткризисном периоде достаточно активно восстановить объемы кредитной деятельности банковских учреждений страны. Это в одинаковой мере касается и кредитования российского бизнеса и потребительского кредитования. В этой связи изучение сущности антикризисных мероприятий Правительства и Центробанка России с целью практического использования положительного опыта их воздействия на банковское кредитование в Украине представляет определенный интерес. Фундаментальные исследования, касающиеся практических путей выхода банковского сектора экономик постсоциалистических стран из глубокого мирового финансового кризиса, учитывая новизну этой проблемы, еще только проводятся. Их итоги будут сформулированы позднее.

Целью статьи является изучение антикризисных мероприятий правительства, Центробанка России в банковском секторе экономики и банков, анализ основных тенденций посткризисного развития банковского кредитования в России.

Общей тенденцией развития банковского кредитования бизнеса в посткризисном 2010 году является улучшение условий кредитования, а именно: снижение процентных ставок по кредитам, уменьшение или полный отказ от комиссионных, сопровождающих выдачу кредитов, увеличение максимальных сумм кредитов, появление беззалоговых кредитов или кредитов с частичным обеспечением.

Кроме того, в 2010 году банки России продолжали продуцировать новые кредитные продукты.

Так «Промсвязьбанк» снизил ставки по кредитам для малого и среднего бизнеса по долгосрочным рублевым кредитам со сроками кредитования от 35 до 84 месяцев. В зависимости от срока и суммы кредита ставка по продуктам «Кредит-Первый (залоговый)», «Кредит-Бизнес» снижается на 1 процентный пункт, по программе «Кредит-Инвест» - на 0,85 -1,0 процентных пункта, по программе «Кредит-Транспорт» - на 0,4-0,8 процентных пункта, по продукту «Кредит-Оборудование» - на 0,6 процентного пункта.

Кроме того, этот банк предлагает малому и среднему бизнесу кредиты без комиссии. Комиссия за предоставление кредита здесь не будет взиматься по следующим кредитным продуктам: «Кредит-Первый (беззалоговый)», «Кредит-Первый (залоговый)», «Кредит-Бизнес», «Кредит-Инвест», «Кредит-Оборудование». Предложение действительно как для ранее кредитовавшихся и действующих заемщиков банка, так и для клиентов, ранее не получавших кредит по программе кредитования малого и среднего бизнеса [15, 16].